

Den Andre efter Edward II av Christopher Marlowe

Teater Dictat är en fri teatergrupp "som skapar scenkonst med existentiella, relationella och queera/normkreativa perspektiv".

Man har spelat bearbetningar av flera Shakespearepjäser:

♦ *Skavank // Rickard III*

Den presenterades som "en potentiellt gruppterapeutisk lek med William Shakespeares pjäs"

♦ *Hamlet, prins av Danmark* och

♦ *Macbeth Deluxe*

Båda presenterades som "William Shakespeares klassiska pjäsläst med normkreativa ögon i coronapandemins tidevarv".

JOHAN SVENSSON ÄR KONSTNÄRLIG ledare på Teater Dictat. Han har bearbetat, regisserat och spelat med i flera av uppsättningarna. Nu är det dags för en version av Christopher Marlowes *Edward II*. Teater Dictat kallar nu pjäsen för *Den Andre*. Johan Svensson står för koncept och regi samt spelar en av rollerna.

VAD VAR DET SOM GJORDE ATT DU fastnade för just *Edward II*?

– Jag har haft pjäsen i ögonvrån rätt länge och varit nyfiken på den. De senaste åren när vi arbetat med queer läsning av klassiker, har den hamnat mer i centrum av synfältet. Och nu blev det dags. Det som gör *Edward II* så fångslande för mig är att det i en pjäs från den tiden redan finns ett tydligt queer-perspektiv i texten, istället för att det antyds mellan raderna eller behöver hittas. Det är dessutom en pjäs som väldigt sällan satts upp i Sverige. Vi tycker att det är en stark och intressant berättelse, så vi ville väcka nytt liv i denna gay-klassiker.

Jan Ericson, Johan Svensson och Cecilia Säveman i *Den Andre*. Foto: Matthew Short

DEN ANDRE ÄR EN BEARBETNING AV Marlowes pjäs. På vilket sätt?

– Originalet har förstås väldigt många roller, så vi har beskurit berättelsen och texten för att göra den spelbar med endast fyra skådespelare och gjort en av de kvinnliga rollerna, Lady Margaret de Clare, mer framträdande. Vårt fokus har varit konflikterna mellan vad vi väljer att tänka på som hedonism och puritanism, överdåd och ordning och mellan queerhet och heteronorm. Och därifrån har vi vidareutvecklat karaktärerna på ett sätt som vi menar förstärker dessa teman.

NI SÄGER ATT DEN ANDRE ÄR "en teateruppsättning som undersöker makt, manlighet och den heteronorm som gång på gång straffar dem som överskrider "det anständigas" gränser." Kan du utveckla det?

– Den patriarkala heteronormen är någonting kraftfullt som formar livet för alla queera personer, kvinnor och män som påverkas av toxisk maskulinitet, på olika sätt och i olika utsträckning. Vi såg Edwards berättelse som ett exempel på hur även en kung kan bli en fånge i detta. Men kanske viktigare, hur kungavärdigheten blir en bild av varje människas egenmakt i det egna livet. Hur stort manöverutrymme har jag egentligen för att leva mitt liv som jag vill? Och hur begränsar andra människor och sociala normer mig och tvingar mig att finna mig i omständigheter jag egentligen kanske inte vill vara i? På så vis är berättelsen högst universell – långt utanför det queera fältet.

– I *Den Andre* visar vi på hur starka de här strukturerna är och hur alla karaktärer antingen spelar med eller motsätter sig dem, vilket leder till konsekvenser som visserligen är

När kung Edward II gynnar sina manliga älskare, blir det maktkamp mellan ordning och kaos i samhällets ledarskikt. Inom adeln sprider sig missnöjet när normerna utmanas. Rötan breder ut sig under ytan och konspirationerna frodas. Vem är att lita på när alla balanserar på avgrundens rand?

Med fyra skådespelare ger Teater Dictat föreställningen *Den Andre* som berättar den klassiska historien om kung Edward II – och om korrumperad makt, inbördeskrig och otämd sexualitet. Här möter vi otyglade fjäskare, övergivna drottningar och ministrar med hybris. Alla tävlar om en plats vid kungens sida och när det inte lyckas, kungens egen plats.

Den Andre är en teateruppsättning som undersöker makt, manlighet och den heteronorm som gång på gång straffar dem som överskrider "det anständigas" gränser.

Pjäsen *Edward II* skrevs runt 1592 av Christopher Marlowe, årsbarn med William Shakespeare. Han spåddes en lysande karriär som dramatiker men dödades under mystiska omständigheter 1593, redan med ett rykte om sig som rebell och subversiv.

Text: Teater Dictat

dramatiska, men samtidigt väldigt relaterbara med tanke på den oro som många queera personer upplever när man rör sig genom tillvaron. Vad som anses anständigt varierar förstås, men vi ser ju t ex idag i debatten – återigen! – grovt taget hur HBTQ+-personer kan accepteras under förutsättning att man inte betar sig för ”oanständigt” i prideparader och så vidare. Man vill tygla och bemästra det som avviker från normen och där kommer bestraffningen i olika former. I Edwards fall med döden.

HAR DU TANKAR KRING HUR SAMHÄLLET såg ut på Marlowes och Shakespeares tid vad gäller överskridandet av heteronormer?

– Den här pjäsen skrevs under en tid när många i samhället upplevde stor osäkerhet. Drottning Elizabeth gifte sig inte, skaffade heller aldrig några barn och började nu bli äldre. När hennes regeringstid tog slut markerade det också slutet för Tudor-släktens tid vid makten och bröt mot traditionen där kronan ärvdes i rakt nedstigande led. Detta var i sig något som gick emot heteronormen.

– Drottning Elizabeths efterträdare blev James I, då redan kung James VI av Skottland, vilket resulterade i att England och Skottland enades. Att James, precis som Edward II, haft flera manliga älskare i sitt hov, får väl anses belagt.

– Under den här perioden sågs förstås heteronormativitet och queerhet på ett annat sätt än vi gör idag. När Marlowe skrev *Edward II* föll det vi idag benämner homosexualitet under begreppet sodomi, vilket klassades som ett brott. Homoerotiska relationer mellan ”masculine friends” var något normalt, medan sodomi kunde innebära olika sexuella handlingar som ansågs avvikande och användes inte bara för att beskriva män som hade sex med män.

HUR TROR DU ATT *EDWARD II* TOGS emot när den sattes upp i slutet av 1500-talet?

– Pjäsen registrerades kort efter Marlowes död, och inom loppet av 20 år hade den återpubliceras i upp till

Linus Nilsson och Johan Svensson i *Den Andre*. Foto: Matthew Short

fyra upplagor. Detta får väl ses som ett tecken på att det fanns ett intresse för pjäsen under den här perioden, ett intresse som sedan avtog under historiens gång.

– Vi kan föreställa oss att det kan ha uppstått en form av katharsis för den samtida publiken då den talade direkt till den oro och de farhågor som fanns när det gällde vad som skulle hända när James tog över makten efter Elizabeths död.

– Marlowes beskrivning av Edwards död är uppdiktad, möjligen utifrån rykten. Brutaliteten i sättet han blir mördad på säger inte bara något om hur brutal tidsperioden som texten skrevs i kunde vara, det kan också ha varit ett sätt för publiken att fira slutet på avvikelse och ett återupprättande av den heteronormativa ordningen. Även om Marlowe visar ett intresse för att berätta queera

historier, så är det uppenbart att han inte trodde på queer lycka och utopi på det sätt som Teater Dictat gör idag.

MAN VET VÄL EGENTLIGEN INGET OM Christopher Marlowes egen läggning, men vad tror du med tanke på att han skrev en pjäs som Edward II?

– Vi vet inte så mycket om Christopher Marlowe, och det vi vet har förstås diskuterats bland historiker. Det här gör honom till en väldigt spännande historisk person och tillåter oss queera historieberättare att fylla kunskapsluckorna med mer spekulativ queer historieskrivning.

– Marlowe använder sig ofta av teman som manlig kärlek och homoerotik i sina texter, i *Edward II* är detta en central del i berättelsen. Vår dramaturg Matthew Short lade märke till det är just i styckena som berör homoerotik som vi befinner de vackraste målande beskrivningarna. I övrigt använder Marlowe sig av ett mer direkt och tydligt språk än exempelvis Shakespeare. Detta lingvistiska val tolkar vi som att han såg en skönhet i kärlek och sex mellan män. Genom att lyfta fram historier från antikens Grekland så håller han queer historia vid liv. Och jag har så gott jag kunnat försökt överföra detta i min översättning.

Intervju: Roland Heiel

Den Andre spelas i Varberg 1-7/9
Göteborg 14-16/9; Malmö 21-30/10
Länkar till biljetter på dictat.se

Johan Svensson i *Den Andre*. Foto: Matthew Short

